

Juridiikkaa tieteellisille kirjastoille

Pentti Vattulainen

Suomen tieteellisen kirjastoseuran kirjastojuridiikan työryhmä lähti liikkeelle 2000-luvun alussa tekijänoikeustyöryhmänä teeman ollessa ajankohtainen tuolloin kirjastoille. Vuosikymmenen lopulla kirjastoille tärkeät oikeudelliset teemat laajentuivat muihinkin kysymyksiin, jolloin ryhmän nimi muuttui vastaavasti kirjastojuridiikan työryhmäksi. Ryhmä on toiminut aktiivisesti järjestäen tapahtumia kirjastoille tärkeistä oikeudellisista teemoista, mutta myös pyrkien vaikuttamaan laitimalla lausuntoja ajankohtaisista kysymyksistä – viimeksi e-kirjoista.

Kirjastot tekijänoikeuksiin vaikuttajina

Tekijänoikeuslakia uudistettiin EU-direktiivin ohjaimena 2000-luvun alussa. Kirjastot järjestäytyivät voidakseen vaikuttaa lainsäädäntöön. Tavoitteena oli pyrkiä takaamaan se, että uusi laki ei sisältäisi kirjastojen toimintaa haittaavia pykäläiä.

Kirjastoalan tekijänoikeusryhmä, jonka puheenjohtajaksi tuli Turun kaupunginkirjaston johtaja Keijo Perälä, aloitti toimintansa 2000-luvun alussa. Tekijänoikeusryhmässä havaittiin pian, että kirjastojen lobbaus tekijänoikeuksien suhteen oli tärkeä, ellei ainoa kanava puolustaa kansalaisten oikeuksia tasa-arvoiseen tiedonsaantiin

Tieteellinen kirjastoseura perusti oman tekijänoikeusjaoston, jota veti Arja-Riitta Haarala, Tampereen teknisestä yliopistosta. Toimenkuvana oli lobata tieteellisten kirjastojen puolesta mahdollisia tekijänoikeuksiin liittyvien säädösten huononnuksia vastaan.

Tekijänoikeuksista laajempiin juridisiin kysymyksiin

Tekijänoikeuslaki tuli voimaan 2005 kaikkine ongelmineen. Tämän jälkeen todettiin, että pelkästään tekijänoikeuksiin liittyvä työryhmä tulisi

muuttaa laajemmin juridisia asioita käsitteleväksi kirjastojuridiikan työryhmäksi (2007). Laajennettu skaala: tietosuoja, julkisuuslaki ym. kirjastojen toimintaan liittyvät juridiset asiat.

Työryhmä on osallistunut muistiorganisaatioiden yhteistyöhön: kirjastot - arkistot – museot (KAM) –juridinen yhteistyö.

Työryhmän toimintaan on kuulunut juridiikkaan liittyvät koulutuksen järjestäminen. Seminaareja on ollut mm. seuraavista aiheista

- kansalaisoikeudet (2012)
- sopimuslissenssit (2009)
- Libraries and Information Law (yhdessä Eblidan kanssa) (2009)
- Kirjastojuridiikan ajankohtaispäivä (2008, 2010)
- tekijänoikeuspäivä (2007)
- uudistunut kulttuuriaineistolaki (2008)
- tiedon saatavuus ja tutkimuksen vapaus (yhdessä KAM-ryhmän kanssa) (2011)
- julkisuus ja tietosuoja muistiorganisaatioilla (KAM-yhteistyö) (2011)

Työryhmä on myös valmistellut STKS:n hallituksen kanssa koko kirjastoalan antamia lausuntoja lainsäädäntöön ja kirjastojen toimintaedellytyksistä – viimeksi e-aineistoista.

Työryhmän nykyiset jäsenet ovat:

- Pentti Vattulainen, Varastokirjasto, puheenjohtaja

- Pekka Olsbo, Jyväskylän yliopisto, sihteeri
- Riitta Autere, PRH
- Pekka Heikkinen, Kansalliskirjasto
- Iris Karppinen, Helsingin yliopiston kirjasto
- Ari Rouvari, Kansalliskirjasto

STKS:n kirjastojuridiikan työryhmä: <http://www.stks.fi/tyoryhmat/kirjastojuridiikka>

Kirjastot – arkistot – museot – juridinen yhteistyö (KAM): <http://www.varastokirjasto.fi/KAM/> 📖

Tietoa kirjoittajista:

*Pentti Vattulainen, kirjastonjohtaja
Varastokirjasto
Email. Pentti.vattulainen@varastokirjasto.fi*